

§54

Ansvarsprövning för hälso- och sjukvårdsnämnden 2023 (RS/267/2024)

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalens revisorer granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom styrelsen och nämndernas verksamhetsområden. Revisorerna granskar verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt prövar om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Den 12 april 2024 lämnade revisorerna in revisionsberättelse samt redogörelse för år 2023 till regionfullmäktige.

I inkommen revisionsberättelse tar revisorerna ställning i ansvarsfrågan. Sammantaget tillstyrker revisorerna att regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden för 2023 men med anmärkning.

Revisorernas bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt. Trots att nämnden redan inledningsvis av året fått prognoser om stora budgetavvikelser har nämnden först i oktober bett regionfullmäktige att ta ställning till uppdrag och budget. Revisorerna bedömer att nämnden delvis bedrivit ett tillfredsställande systematiskt arbete med den interna kontrollen. De fördjupade granskningar som har genomförts visade på brister i den interna kontrollen. Nämnden redovisar en låg måluppfyllelse. Nämnden redovisade ett underskott på -689 mkr och har beslutat om kostnadsminskande åtgärder som visat sig otillräckliga. Första prognos för 2024 visar på fortsatta ekonomiska utmaningar med en negativ budgetavvikelse på -300 mkr. Nämnden har fortsatta svårigheter att rekrytera vårdpersonal till vakanta tjänster. Kostnaden för inhyrning av läkare och sjuksköterskor och övriga från bemanningsföretag har ökat från 205 till 369 mkr. Produktionen har under året ökat vilket medfört bättre tillgänglighet men vårdgarantin uppnås fortfarande inte, framför allt inom specialistsjukvården.

Med anledning av att regionens revisorer riktar anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2023 ges möjlighet enligt 5:e kap 32 § Kommunallagen att inkomma med förklaring. En förklaring har inkommit från hälso- och sjukvårdsnämnden. Det har också inkommit egna förklaringar från Centerpartiet och Moderaterna.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring

Hälso- och sjukvårdsnämnden beskriver i sin förklaring att 2023 varit det första "normala" året efter covid-pandemin som startade i början av år 2020. Hälso- och sjukvården stod vid inledningen av 2023 inför ett läge där mycket av den elektiva

vården hade tvingats nedprioriterats med ökade köer och lägre tillgänglighet som följd. Nämnden menar också att en rad olyckliga beslut föregående mandatperiod hade försämrat arbetsmiljön och bidragit till uppsägningar bland medarbetare. Ett omfattande arbete genomfördes under 2023 med att implementera åtgärder för att förstärka patientsäkerheten utifrån de stora brister gällande patientsäkerhet som IVO:s granskning under 2022 visade. 2023 har också varit ett turbulent år, både i Sverige och i omvärlden, som bidragit till en hög inflation, höjda räntekostnader men också stigande priser på bland annat läkemedel. Nämnden beskriver att de under året behandlat flertalet ärenden som rör ekonomi i balans och resultatförbättrande åtgärder. Under 2023 har arbete också pågått för att förkorta väntan på vård och i siffrorna i årsbokslutet konstateras att mer vård producerats än under 2022. Det har fått positiva effekter på bland annat tillgänglighetsmål. För en del av produktionsökningen har inhyrd bemanning anlåtts och vård köpts från andra vårdgivare. Åtgärderna har sammantaget varit kostsamma men helt nödvändiga insatser för att omhänderta den uppskjutna vården och säkerställa länsinvånarnas tillgång till vård och säkra möjligheterna till en bättre hälsa.

Centerpartiets förklaring

Hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare från Centerpartiet deltog inte i nämndens beslut om förklaring utan har i stället lämnat in en egen skrivning. De skriver att de förstår men delar inte revisorernas kritik gentemot hela hälso- och sjukvårdsnämnden. De anser att de vid samtliga nämndsmöten under 2023 agerat i samtliga ärenden gällande månadsrapport, tertialrapport och delårsrapport för att hälso- och sjukvårdsnämnden ska bereda ärendet gällande den ekonomiska situationen till regionfullmäktige. Men att ledamöterna från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet konsekvent under året avslagit yrkandena som Centerpartiet stöttat från Moderaterna och därigenom försatt verksamheten i ett mycket allvarligt läge. De anser att majoritetens ledamöter bestående av Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet genom sitt agerande har orsakat att hälso- och sjukvårdsnämnden agerat bristfälligt i de avseenden som revisorernas kritik berör.

De anser att det är ledamöterna från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet som har orsakat att hälso- och sjukvårdsnämnden agerat bristfälligt i de avseenden som revisorernas kritik berör. Utifrån det anser de att det bör riktas anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden, i enlighet med revisorernas förslag, men att det finns sakliga skäl för regionfullmäktiges presidium att pröva frågan om anmärkning ska riktas enbart mot de ledamöter som har orsakat den situation som revisorernas kritik berör och inte samtliga ledamöter dvs anmärkning mot ledamöterna tillhörande Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet.

Moderaternas förklaring

Hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare från Moderaternas deltog

inte heller i hälso- och sjukvårdsnämndens beslut om förklaring utan har också lämnat in en egen skrivning, som i stort överensstämmer med Centerpartiets. De anser att de vid samtliga nämndsmöten under 2023 agerat i samtliga ärenden gällande månadsrapport, tertialrapport och delårsrapport för att nämnden ska bereda ärendet gällande den ekonomiska situationen till regionfullmäktige.

De anser att ledamöterna från Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet konsekvent under året har avslaget deras yrkanden och därigenom försatt verksamheten i ett mycket allvarligt läge. De anser att ledamöternas agerande har orsakat att hälso- och sjukvårdsnämnden har agerat bristfälligt i de avseenden som revisorernas kritik berör. De anser att det är fullt rimligt att, i enlighet med revisorernas förslag, rikta en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden men att det finns sakliga skäl för regionfullmäktiges presidium att pröva frågan om anmärkning ska riktas enbart mot de ledamöter som har orsakat den situation som revisorernas kritik berör och inte samtliga ledamöter.

Regionens revisorer har i sin revisionsberättelse och revisionsrapport redogjort för de brister som regionstyrelsen och regionstyrelsens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat i sin ledning och styrning under verksamhetsåret 2023. Presidiet har tagit del av samtliga förklaringar.

Presidiets bedömning

Regionstyrelsen och nämnder får uppdrag av regionfullmäktige som är förenat med ansvar. Grunden för verksamheten i regionstyrelse och nämnder utgörs av fullmäktiges mål, riktlinjer och budget. Regionstyrelsen och nämndernas ansvar är att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag samt lagar och föreskrifter.

Ledamöterna i styrelse och nämnder har visserligen ett individuellt ansvar för att delta i arbetet, följa mål, beslut och föreskrifter och agera inom uppdragets förutsättningar och ramar. Men ansvaret för hälso- och sjukvårdsnämndens resultat för ekonomi och verksamhet år 2023 är gemensamt. Presidiet anser inte att det finns skäl att pröva om någon enskild ledamot har brustit i agerande. Vidare är presidiets bedömning att det är en sammanhållen helhet av beslut och åtgärder, inkluderat yttre påverkansfaktorer, som bidrar till verksamhetens ekonomi och resultat och inte enstaka beslut. Presidiet har också noterat att oppositionspartierna har fått igenom yrkanden. Bland annat kopplat till uppföljning om utomlänsvård, politisk arbetsgrupp, månadsrapporter, och personalpolitisk policy.

Hälso- och sjukvården i Region Jämtland Härjedalen har svåra utmaningar. Behoven av att förbättra arbetsmiljö, stärka patientsäkerheten och öka produktionen har funnits under en längre tid. 2023 var ett turbulent år, både i Sverige och i omvärlden. Detta har bidragit till en hög inflation, höjda räntekostnader men också stigande priser på bland annat läkemedel. Till detta kommer också ett ökat fokus på säkerhet

och krav på robusthet. Hälso- och sjukvården har också länge tvingats till omställningar utifrån Coronapandemins konsekvenser. Presidiet anser att det är viktigt att beakta dessa faktorer då året ska summeras.

Hälso- och sjukvården ska bidra till en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Invånarnas hälsa måste därför vara vägledande, trots ekonomiska svårigheter. Genomtänkta val och utvecklade långsiktiga strategier bidrar till möjligheten att fortsätta tillhandahålla högkvalitativ och tillgänglig vård. Arbetet med tillgänglighet, en köfri vård och effektivitet, både inom somatisk och psykiatrisk vård, utgör centrala delar av de långsiktiga strategierna. Presidiet delar hälso- och sjukvårdsnämndens bedömning att de åtgärder som under 2023 vidtagits har varit nödvändiga även om de varit kostsamma.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har under hela året arbetat intensivt med åtgärder för att nå en ekonomi i balans. Uppdraget har också återredovisats både för regionstyrelsen och regionfullmäktige.

Trots vidtagna åtgärder konstaterade nämnden redan under våren 2023 att det skulle bli svårt att vidta ytterligare åtgärder som under 2023 skulle kompensera för det prognostiserade underskottet. Presidiet håller därför med revisorernas om att nämnden i ett tidigare skede skulle varit tydligare mot regionstyrelsen och regionfullmäktige och begärt att få gå med underskott. Utifrån bemanningsläget skulle också nämnden tidigare skärpt arbetet med att uppnå ett hyroberoende.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

Regionfullmäktige beviljar hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarsfrihet men riktar en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och ersättare för verksamhetsåret 2023.

Motivering

Hälso- och sjukvården i Region Jämtland Härjedalen har många utmaningar. För att förbättra arbetsmiljö, stärka patientsäkerheten och öka produktionen har hälso- och sjukvårdsnämnden tvingats ta beslut som varit kostsamma. Samtidigt har 2023 varit ett år som präglats av hög inflation, ökade pensionskostnader, lågkonjunktur, höjda drivmedelspriser och ett svårt säkerhetsläge. Samtliga regioner i Sverige utom tre visade på kraftiga ekonomiska underskott för 2023. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när året 2023 summeras eftersom det påverkat förutsättningarna för nämnden att fullgöra sina uppdrag från fullmäktige. Det har samtidigt varit svårt för nämnden att vidta åtgärder som på kort sikt skulle ge effekt utan att det påverkat välfärden i negativ riktning.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har under året arbetat med åtgärder. Men presidiet delar revisorernas kritik om att nämnden borde intensifierat arbetet tidigare under året. Nämnden skulle också ha varit tydligare mot regionstyrelsen och regionfullmäktige om svårigheten att vidta ytterligare åtgärder som under 2023 skulle kompensera för det prognostiserade underskottet som redovisades efter tertiärrapporten. Utifrån bemanningsläget skulle också nämnden skärpt arbetet med att uppnå ett hyroberoende. Presidiet anser att nämnden skulle ha föreslagit regionstyrelsen och fullmäktige om att tillåta nämnden att gå med underskott tidigare på året. Det är huvudskälet till att presidiet står bakom revisorernas förslag om att bevilja hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarsfrihet men att en anmärkning riktas mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2023.

Presidiet vill därmed förtydliga det allvarliga läget och emotser skarpare åtgärder framgent för att komma tillrätta med det ekonomiska underskottet.

Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande Katarina Nyberg Finn (S) föredrar nämndens årsberättelse för 2023.

Magnus Rönnerfjäll (C), Jennie Klaesson (M), Katarina Nyberg Finn (S), Björn Hammarberg (M), Robert Uitto (S), Elin Hoffner (V), Lars-Erik Olofsson (KD) och Christer Nordqvist (S) yttrar sig.

Revisorernas ordförande Jan Rönngren föredrar revisionsberättelsen och revisorernas uttalande i frågan om anmärkning och ansvarsfrihet för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Ordförande Anders Sundin (S) föredrar fullmäktiges presidiums förslag till beslut.

Beslut

Regionfullmäktige beviljar hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarsfrihet men riktar en anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och ersättare för verksamhetsåret 2023.

Motivering

Hälso- och sjukvården i Region Jämtland Härjedalen har många utmaningar. För att förbättra arbetsmiljö, stärka patientsäkerheten och öka produktionen har hälso- och sjukvårdsnämnden tvingats ta beslut som varit kostsamma. Samtidigt har 2023 varit ett år som präglats av hög inflation, ökade pensionskostnader, lågkonjunktur, höjda drivmedelspriser och ett svårt säkerhetsläge. Samtliga regioner i Sverige utom tre visade på kraftiga ekonomiska underskott för 2023. Fullmäktiges presidium anser att det bör beaktas när året 2023 summeras eftersom det påverkat förutsättningarna för nämnden att fullgöra

sina uppdrag från fullmäktige. Det har samtidigt varit svårt för nämnden att vidta åtgärder som på kort sikt skulle ge effekt utan att det påverkat välfärden i negativ riktning.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har under året arbetat med åtgärder. Men presidiet delar revisorernas kritik om att nämnden borde intensifierat arbetet tidigare under året. Nämnden skulle också ha varit tydligare mot regionstyrelsen och regionfullmäktige om svårigheten att vidta ytterligare åtgärder som under 2023 skulle kompensera för det prognostiserade underskottet som redovisades efter tertialrapporten. Utifrån bemanningsläget skulle också nämnden skärpt arbetet med att uppnå ett hyroberoende. Presidiet anser att nämnden skulle ha föreslagit regionstyrelsen och fullmäktige om att tillåta nämnden att gå med underskott tidigare på året. Det är huvudskälet till att presidiet står bakom revisorernas förslag om att bevilja hälso- och sjukvårdsnämnden ansvarsfrihet men att en anmärkning riktas mot hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter och tjänstgörande ersättare för verksamhetsåret 2023.

Presidiet vill därmed förtydliga det allvarliga läget och emotser skarpare åtgärder framgent för att komma tillrätta med det ekonomiska underskottet.

Jäv

Följande ledamöter anmäler jäv och deltar inte i beslutet vad avser ansvarsprövningen för hälso- och sjukvårdsnämnden: Katarina Nyberg Finn (S), Karin Näsmark (S), David Adervall (S), Gunilla Larsson (S), Roger Östlund (S), Carl-Oscar Fransson (M), Jennie Klaesson (M), Magnus Rönnerfjäll (C), Ann-Sofie O'Dwyer (C), Ted Länsberg (SD), Margareta Mahmoud Persson (KD), Lena Persson (KD), Elin Hoffner (V), Peter Bodemyr (V) och Marie Svensson (V).

Expedieras till

Revisorerna i Region Jämtland Härjedalen, Hälso- och sjukvårdsnämnden

Beslutsunderlag

- §30 RF pres Ansvarsprövning för hälso- och sjukvårdsnämnden 2023
- Revisionsberättelse 2023
- Revisorenas redogörelse år 2023
- G. Granskning hälso- och sjukvårdsnämnden 2023 REV-12-2023
- Årsredovisning 2023 HSN
- §46 Hälso- och sjukvårdsnämnden Ansvarsprövning 2023 – hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring
- Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring avseende revisionsberättelsen
- Centerpartiets förklaring gällande regionstyrelsen och HSN maa revisionsberättelsen 2023

- Moderaternas förklaring gällande regionstyrelsen och HSN maa revisionsberättelsen 2023